

Vestnik.

Osebnosti. Premeščena sta: Feliks Fegic s Čola v Knežak, A. Kenič iz Knežaka v Ostrožno Brdo; učiteljica Angela Trošt je premeščena iz Budanja v Vodice v kamniškem okraju. Nanovo so nameščene za učiteljice sledeče kandidatkinje: M. Veselič v Budanjah, M. Cigoj v Harijah in F. Trampuš na Čolu. Absolvirani učiteljski kandidat g. Josip Hudec, ki je bil imenovan provizoričnim učiteljem v Št. Vidu pri Zatični, pride v isti lastnosti na ljudsko šolo v Velike Lašče; na njegovo mesto pa pride absolvirani učiteljski kandidat g. Engelbert Schifferer.

Koncert v korist Učiteljskemu konviktu se je vršil dne 9. t. m. na vrtu hotela »Ilirija« v Ljubljani. Prihitelo je toliko občinstva, da je bil vrt v najkrajšem času natlačen poln. Več sto ljudi je moralo oditi, ker ni bilo prostora. V Ljubljani ni tolikega vrta, da bi bilo na njem dovolj prostora za vse prijatelje učiteljstva. H koncertu je prišel g. župan Hribar z mladočeškimi državnimi poslanci dr. Heroldom, dr. Tavčar z gospo soprogo, dr. Triller, dež. šol. nadzornik g. Hubad, ravnatelj Šubic, Senekovič in Črnivec; dospelo je mnogo občinskih svetnikov ljubljanskih, magistratnih ter drugih uradnikov; prišlo je več Srbov, med njimi učitelj in urednik »Prosvete«, g. Jov. Jovanović, več Hrvatov, ki so dospeli k odkritju Prešernovega spomenika. Navzočih je bilo mnogo srednješolskih učiteljev ter tovarišev s Štajerskega in Goriškega. Prisostvovalo je pri koncertu tudi nekaj častnikov in duhovnikov. Vsa ta odlična družba je z zanimanjem poslušala eksaktno izvajanje pevskih in glasbenih točk ter izražala svoje priznanje z viharim odobravanjem. Petje je vodil tovariš g. Pavel Gorjup, ki se je izkazal za spretnega in izobraženega dirigenta. Njegovo vztrajno požrtvovalnost je zahvaliti, da so pevke in pevci — okrog 150 jih je bilo — tako izborno rešili svojo nalogo. Največ priznanja si je pridobil g. Karel Mahkota, ki je s svojim lepim baritonom izval cel vihar aplavza. Tudi društvena godba je pod večjim vodstvom kapelnika g. Poule tako izvajala svoj program, da ji gre vse priznanje. — Kosmatega dohodka je dal koncert okrog 1600 K. K temu so mnogo pripomogle dražestne gospice, ki so neutrudno prodajale srečke.

O IV. kranjski deželni učiteljski konferenciji je priobčil zadnji »Gorenjec« izvrsten članek, iz katerega posnemljemo to-le: »Deželni šolski svet mora vse storjene sklepe predložiti naučnemu ministrstvu, ki odredi potem njih izvršitev ali pa jih nakratko pokoplje »med akte«. Učiteljstvo smatra deželno konferenco kot nekaj svoj parlament — v katerem sme vsak kot postavni zastopnik vsega učiteljstva svobodno izraziti svoje mnenje in šolskim oblastvom razkriti svoje želje in pritožbe. Kdor pozna avstrijske razmere sploh in posebej kranjske, se ne bo čudil, da kranjsko učiteljstvo že celih 14 let ni bilo sklicano v deželno konferenco, dasiravno je postavno določeno, da se mora sklicati vsakih 6 let, a se sme tudi večkrat. Za letošnjo konferenco je bilo izvoljenih od učiteljstva 33 odposlancev, ki so do 4. t. m. že vložili nič manj nego 102 samostalna predloga. Pripravili so se na temeljito in vztrajno delo v korist našemu šolstvu in svojemu stanu. Mnogo teh predlogov je bilo dalekosežnega pomena. Njih vzprejetje in poznejša izvršitev bi bila povzdignila naše ljudsko šolstvo na višek novodobne, moderne šole in izdatno izboljšala pravne in gnotne razmere kranjskega učiteljstva. Lepih sadov je bilo torej pričakovati od letošnje konference — a pokopali so jih sami prav oni, ki so jih hoteli pridobiti naši deželi in sebi, učitelji-poslanci sami. Usoden korak — a popolnoma opravičen in umeven! Oni so s svojimi predlogi, ki so jih že v pripravi stali mnogo trudapolnega dela in časa, hoteli pokazati vladi, kaj bi bilo dobro šolstvu in njim, a se odrekli takorekoč vsemu temu, da morejo na ta način tem jasneje in glasneje izraziti svoj obup nad svojim brezprimerno žalostnim gmotnim položajem in tembolj ogorčeno dati duška svojemu srdu nad vsemi onimi, ki so poklicani in imajo dolžnost skrbeti za njihov blagor, a so doslej trdovratno in trdosrčno mašili svoja

ušesa ter zapirali srca vsem milim prošnjam in glasnim zahtevam trpečega učiteljstva. Kdo jih sme obsojati zaradi tega? — Potem opisuje »Gorenjec« ves dogodek, kakor ga že poznajo naši bralci, navaja znano izjavo ter zaključuje svoj članek tako:«

Tako je minila 4. kranjska deželna učiteljska konferenca. Moremo li obsojati tak odločen nastop našega učiteljstva? Ako pomislimo, kako slabo se mu godi, kako sramotno slabo je plačano, kako so se doslej vedno prezirale vse njegove prošnje, kako peša vsled tega naše šolstvo, ki mu more pomagati le korenito izboljšanje učiteljskih plač, ga ne moremo obsojati. Naš državni ljudskošolski zakon (§ 55.) pravi, da naj se določijo učiteljem take plače, da bodo mogli od njih brez postranskega dela in zaslužka stanu primerno živeti s svojimi družinami. Znano pa je, da morajo učitelji stradati, da morejo komaj pokrivati nagoto svojo in svojih otrok — a vlada ne stori ničesar zanje. S tem izraža ona mnenje, da je za učitelje stanu primerno stradati in oblačiti sebe in svoje v ca pe, to se pravi, vlada smatra učiteljstvo za ljudi najnižje vrste — za proletarce, in med temi za najslabše, za duševni proletarijat. Ali jim smemo potem v zlo šteti, ako se tudi oni poprimajo zadnjega orožja proletarcev — to je štrajka? Kdor je pravičen, bo dejal: Prav so storili! Res je, učitelji so, zapustivši konferenco, prekršili zakon — a niso li tembolj občudovanja vredni v svojem pogumu, ker se ne strahijo niti slabih posledic svojega koraka — temveč se hočejo žrtvovati za svoje tovariše! Čast jim!! vprav junaško so postopali! Upamo, da vlada ne bo tirala ozkosrčnosti tako daleč, da bi vzela v roke bič paragrafov — temveč, da se bodo poklicanim faktorjem vendar že omehčala srca vzpričo tolikega obupa.«

»Laibacher Zeitung« piše glede IV. deželne učiteljske skupščine v Ljubljani: »In der Ablehnung der weiteren Beteiligung an der Konferenz seitens der Delegierten muß daher ein Vorgehen erblickt werden, welches gegen eine bestimmte, im Gesetze gegründete Verpflichtung verstößt.« Uradni list mora tako pisati. A moral bi tudi povedati, da so odločilni faktorji, ki morajo gledati, da se izvršujejo zakonita določila, doslej brez kazni grešili proti določilom § 55. drž. šol. zakona in proti § 11. ministrskega ukaza z dne 8. maja 1872. l., št. 3306. To je tudi pri skupščini povedal delegat Jelenc, rekoč, da je do tega koraka privedla delegata vlada sama, ki je s preziranjem imenovanih paragrafov dokazala, da nismo vsi pred zakonom enaki in da ga ni treba izvrševati, ako ni to komu po volji. Izgled je prišel učiteljstvu od tam, kjer morajo čuvati in gledati, da se ne kršijo zakonita določila! — Uradni list naj torej najprej graja tiste, ki so se prvi pregrešili!

O naglem in nepričakovanem koncu IV. deželne učiteljske skupščine kranjske so prinesli daljša ali krajša poročila mnogi nemški in slovanski listi. Vsi odobravaljo odločni nastop delegatov in simpatije vse javnosti so na njihovi strani in na strani učiteljstva, ki si je izbralo take zastopnike.

Učiteljstvo pri Prešernovi slavnosti. Odkritja Prešernovega spomenika dne 10. t. m. se je udeležilo lepo število učiteljstva. Prišli so zastopniki in zastopnice našega stanu iz vseh slovenskih pokrajin, tako da je korakalo v impozantnem slavnostnem izprevodu do 300 slovenskih učiteljev in učiteljic, deloma pod firmo društva slov. učiteljic, deloma pod firmo naše Zaveze. Čast zavednosti našega vrlega učiteljstva.

Prešernova slavnost ljubljanske šolske mladine. C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani je sklenil, da se pokloni ljubljanska ljudskošolska mladina Prešernovemu geniju dne 30. t. m. Mladina se zbere ob Prešernovem spomeniku, kjer govori g. župan Hribar kot predsednik mestnega šolskega sveta slavnostni govor. Vsaka šola položi nato ob spomenik venec, nato pa zapoje otroci primerno pesem. Deželni šol. svet je dovolil, da se sme slavnosti udeležiti tudi srednješolska mladina v spremstvu profesorjev, ne da bi se k temu koga sililo. Dovoljeno je tudi nabiranje denarja, da kupijo z njim vence ali pa da ga darujejo kakemu dijaškemu podpornemu društvu.

Ljubljansko žensko učiteljsko in učiteljske hčere.

Učitelju-očetu dela največ skrbi vzgoja njegovih otrok, kar je spriču njegovega gmotnega položaja popolnoma umljivo. Koliko je treba pritrgovanja in stradanja, da privede učiteljo-oče svojega otroka do kosa kruha, to ve le tisti, kdor je to sam izkusil. Kdor učiteljev-očetov ima za učiteljske godno hčerko, si vsak prizadeva, da bi jo spravil vanje. Večkrat se je pa že pripetilo, da niso bile učiteljske hčere sprejete v ljubljansko žensko pripravnico, medtem ko so hčerke boljše situiranih staršev dobile v to izobraževališče odprta vrata. Kje je to utemeljeno, nam ni znano. Toda že z ozirom na žalostni gmotni položaj učitelstva bi morale imeti učiteljske hčere pri sprejemu na učiteljske vsaj toliko prednosti, kakor je imajo uradniške hčere. Tako je učiteljo-oče dostikrat primoran, da pošlje svojega otroka v Gorico ali Maribor, kar mu povzroča toliko več bridkosti in težav, ako je ta učiteljo-oče v Ljubljani a ne more spraviti svoje hčere v ljubljansko pripravnico. Znani so nam taki slučaji, ki zbuja v prizadetih krogih sumnjo, da vlada do učiteljskih hčera neka mrznja, ki ne tepe samo otroka, ampak tudi očeta in mu napravljiva življenje žalostno in trpljenja polno. Ali naj tudi taki slučaji služijo v dokaz, da nimajo src?

»Slovenec« v zadregi. Tudi prečastitemu prijatelju »Slovenec« se pripeti, da pride v zadrego. A navihane si zna pomagati tudi iz takih neprilik. Ker ne more našemu tovarišu Jelencu do živega, se je lotil njegovega imena, in naš Jelenc se imenuje po »Slovenčevih« milosti — jelenec. Zakaj? Zato, ker se je Jelenc vedel dostojno in taktno, ko se je deželni šolski nadzornik ob slavnostni zatvoritvi šolske razstave dotaknil »nepremišljenih elementov«, ki so preprečili zborovanje deželne učiteljske skupščine. Vsak olikan človek ve, da ni bil tamkaj prostor, kjer bi se dalo reagirati na opazko gospoda nadzornika. Kak »Slovenčev« neotesanec bi se sicer zagnal tudi na takem mestu in ob taki priliki v g. Levca, da bi tem jasnejše dokazal svojo cigansko oliko. Izobražen napredni slovenski učitelj pa zna čuvati takt in dostojnost in ko bi bil tudi levje nature, kakor ironično namigava »Slovenec«. — Sploh pa je bilo Jelencu nemogoče odgovarjati g. nadzorniku, ker ni bil v dvorani, ampak zunaj na hodniku. Dalo bi se sicer kričati tudi od tamkaj, a človek bi moral imeti oliko »Slovenčevih« pristašev. Ko bi pa bil g. Jelenc v dvorani, bi gotovo storil kaj takega, kar bi ne udarjalo dostojnosti v obraz, kar bi bil pa gotovo umesten odgovor na imenovano opazko. Ker se je začel »Slovenec« tako lepo baviti z živalstvom, naj pazi, da mu ne uide v prečastito redakcijo preveč oslov in trotov!

Železniški vozni red. Ravnatelj Črnivec je gotovo modro ukrenil, da je uvrstil med drugo praktiško snov v svoji računici, 3. zvezek, tudi vozni red; vendar pa je seznam raznih postaj i t. d. tako kratek, da se otroci nikakor ne bodo mogli temeljito poučiti o njegovem bistvu. Zato je potrebno, da eden izmed naših trgovcev s šolskimi potrebščinami priredi slovenski železniški vozni red, primeren našim razmeram, na velikem trdnem papirju v obliki lepaka po kolodvorih. Druga naša želja pa je, da se prilepijo čim prej poleg nemških vozni redov tudi slovenski na vseh onih železniških postajah, ki stoje na slovenskih tleh, zakaj le na ta način bo imel šolski pouk šele praktiški pomen. Za to naj se pobrigajo naši poslanci pri dotičnih železniških ravnateljstvih, ki bodo morala upoštevati njih zahtevo, ker je pravična in nujno potrebna.

Klerikalna olika. Na Gorenjskem je kraj, kjer poganja klerikalizem najbujnejše cvetove. Učitelj dotičnega kraja je dobil to-le pismo, ki je najlepši dokaz klerikalne olike: Počaki hudič, bom že jest teb po kazov kaj se toprav mo je otroke štrafvat zapirat pa tudi tepeš jih daše jest ne morejo pridit deso tako lačni de bojo vsi zbo leli sej ne boš naredil nič kakor če bitidoživel bite noč in dan kleli pa neboš le dobro me za merki koga ti povem dete bom že jest spravil dol v ta spodne demžale sčeveš ke so če pa ne veš ti pa jest povem de te bo hudič uzev pa tebo nesel dol v pekel pa le priprav se, de te bom v smar til če te ne bom drugač mogel te bom pa ponoč v strelil pa tako gvišno kakor

je boh v nebesih pa hudič v peklu s koz okno če ne drugod Adija s hudicam ne z bogam — Pripominjamo, da je tu navedena blodnja o pretepanju popolnoma zlagana. Ali bi ne kazalo takega klerikalnega suroveža nekoliko pripreti, da bi se malo izpokoril in si ohladil jezo? Dobro bi bilo tudi, da se mu malo navijejo ušesa, ker tako neusmiljeno trpinči materni jezik!

Poročil se je vodja ljudske šole v Postojini, g. Ferdo Juvanec, z gosdič. Josipino Fortunio, bivšo učiteljico v Cerknici. Iskreno čestitamo!

Tragična smrt. Tovarišu Er. Ks. Troštu na Igu je umrla na zastrupljenju krvi hčerka Gabrijele. V nogo jo je pičil mrčes, in padlo je mlado življenje. Odkritosrčno sožalje!

Umrl je v Inomostu upokojeni ravnatelj c. kr. učiteljskega v Gorici, šolski svetovalec Franc Hafner, vitez Franc Jožefovega reda, v starosti 76 let.

G. Likar, trgovec v Gorici, razpošilja goriškemu učitelstvu to-le okrožnico: Velecenjeno učitelstvo! Narodna dolžnost vsakega zavednega Slovenca je, da po svoji moči podpira naše narodne zavode in podjetja, ker od teh je odvisen obstanek in napredek našega naroda. Uvaževaje te razmere, sem storil v tem ozirom vedno rad in povsodi, kolikor mi je bilo mogoče, in tudi znanprej hočem izpolnjevati to narodno dolžnost po svoji moči. Ker pa je moja podporni moč odvisna od uspehov mojega trgovskega podjetja, sem uredil to zadevo tako, da bodem dajal svojim odjemnikom ob točnem plačevanju za vsakih 5 K enkratnega kupila posebne lističe, katere bodem potem odkupoval po 10 vinarjev od društev ali zavodov, ki dobijo te lističe od mojih odjemnikov in jih predložijo meni. S tem hočem posebno še velecenjenemu učitelstvu dati priliko, da dobi do 100 K na leto za svoj konvikt, ako mi izvoli kolegijalno naklanjati naročila šolskih potrebščin, katere dobi pri meni gotovo tako dobre, in ceno, kakor kjersibodi.

Izpraznjeno učiteljsko mesto je na šestrazredni ljudski šoli v Šmarjeti pri Ptujju. Prošnje naj se vlagajo do 30. septembra t. l. na krajni šolski svet v Šmarjeti, pošta Možganjci.

Razgled po šolskem svetu.

— Laški šolski vrtec pri Barki. »Lega« otvori v kratkem novo trdnjavo pri Barki, naperjeno proti Slovincem. Šolski vrtec pri Barki je prav nevarna laška vaba za slovenske otroke. Zaradi klerikalne politike v »Šol. domu« ne morejo v Gorici delati proti »Legi«, kakor bi lahko, zato pa le apelujemo na starše, naj nikar ne oddajajo otrok Lahom v roke, ker se odtujijo in izpridijo! Zavednejši ljudje naj vplivajo na starše v takem smislu!

— V korist učitelstvu. Dogodil se je redek slučaj. Knez Jurij Meininški na Nemškem ni hotel sprejeti 100.000 mark, ki so mu z njimi hoteli povišati civilno listo. Knez je odklonil denar in ga daroval za izboljšanje učiteljskih plač. Ali je še kje knez, ki je temu enak?

— Proti pušenju. Češki deželni šolski svet je odredil: 1. Pušenje je treba učencem ljudskih in meščanskih šol najstrožje zabraniti. Kjer imajo na takih šolah disciplinarne predpise je treba to prepoved uvrstiti vanje. Učenci, ki se pregreše proti tej prepovedi, se morajo kaznovati s kaznimi, ki jih dopušča šolski in učni red. 2. Okrajni šolski sveti naj pozovejo učitelstvo, da pri vsaki ugodni priliki poučujejo mladino o kvarljivosti pušenja. 3. Mestne šolske svete je treba pozvati, da čvrsto podpirajo učitelstvo pri prizadevanju, da odvrne mladino od pušenja. 4. V šolski zgradbi je opustiti pušenje v vseh prostorih, izvzemši v onih, ki so odločeni za privatno porabo. 5. Mestne in okrajne šolske svete je treba pozvati, da naprosijo različne korporacije in društva, ki prirejajo poljudna predavanja, da posvečajo tudi temu prizadevanju svojo pažnjo.

— V Sarajevu ustanove s prihodnjim šolskim letom državno nižjo realko.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2056.

Kranjsko.

S 1. novembrom 1905 je s postavnimi prejemki na novo ustanovljeni dvorazredni ljudski šoli v Voklem pri Kranju definitivno